

แนวทางการพัฒนาชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน

Guidelines on Sustainable Livelihoods Tourism Development Thaleno Community,

Phatthalung Province

ศุภฤกษ์ เอกอัจฉริยา¹ นิภา รุ่งเรืองวุฒิไกร²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์¹) เพื่อศึกษาบริบทการท่องเที่ยวของชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุงต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อแนวทางการพัฒนาชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ต่อการท่องเที่ยวแนววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.06$ S.D.= .623) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความพึงพอใจด้านกิจกรรมและนิทรรศการมากที่สุด ($\bar{X}=3.37$ S.D.= .775) รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านแหล่งท่องเที่ยว($\bar{X}=3.19$ S.D.= .613) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พัก ($\bar{X}=3.16$ S.D.= .669) ด้านการเข้าถึงและการเดินทาง ($\bar{X}=3.04$ S.D.= .760) และด้านการให้บริการอื่นๆของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=2.96$ S.D.= .665) ส่วนความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านแพ็คเกจที่มีให้บริการ($\bar{X}=2.56$ S.D.= .769)

ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวทะเลน้อยสามารถแบ่งตามรายด้านได้ดังนี้ 3.1) ด้านความเสื่อมโทรมในพื้นที่เพราะมีการรุกป่าพื้นที่อุทยานเพื่อการทำกินส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในทะเลน้อย ปัญหาการตื่นขึ้นของทะเลน้อย รวมทั้งปัญหาภูมิทัศน์ที่ไม่ได้รับการดูแล 3.2) ด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจ การประชาสัมพันธ์ควรมีรายละเอียดครบถ้วนและทันสมัยครอบคลุมเรื่องการเดินทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนทะเลน้อย 3.3) ด้านการเดินทางและเข้าถึงการท่องเที่ยวซึ่งพัทลุงยังมีปัญหาข้อจำกัดเรื่องการขนส่งมวลชนหรือรถโดยสารสาธารณะที่ไม่มีเพียงพอและครอบคลุมพื้นที่เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น 3.4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ยังมีปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นปัญหาจากการขาดการสนับสนุนงบประมาณและเกี่ยวข้องกับข้อจำกัดด้านนโยบายของทางภาครัฐ 4) แนวทางการพัฒนา พบว่า ควรมีการร่วมมือกันทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ผู้ประกอบการและคนในชุมชนโดยเฉพาะภาครัฐต้องเข้ามาดูแลอย่างจริงจังในการปรับปรุงข้อจำกัดต่างๆ ทั้งด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ โดยควรมีการเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เช่น ไฟส่องสว่างบนถนน ป้ายบอกทาง สถานที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะหรือแม้แต่ระบบขนส่งมวลชนที่ควรมีเพิ่มขึ้นและครอบคลุมทุกพื้นที่การท่องเที่ยว

*บทความนี้เรียบเรียงจากวิทยานิพนธ์เรื่องแนวทางการพัฒนาชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน

¹นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

²รองศาสตราจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หมายเหตุ : คำสำคัญ (Key words) (1)ชุมชนทะเลน้อย (2) แนวทางการพัฒนา (3) การท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน

ABSTRACT

The Independent research in the topic of Guidelines on sustainable livelihoods tourism development thaleno Community, Phattalung Province contain the purpose as follows; 1) Study the context of the livelihoods tourism in thaleno Community, Phattalung Province. 2) Study the Barriers of livelihoods tourism development in thaleno Community, Phattalung Province. 3) Make Guidelines on sustainable livelihoods tourism development thaleno Community, Phattalung Province.

The Tourist's satisfaction of Guidelines on sustainable livelihoods tourism development thaleno Community, Phattalung Province are at moderate level (\bar{X} =3.06 S.D.= .623) . The result in each aspect as follows, Satisfaction of activity and exhibition was at the highest level (\bar{X} =3.37 S.D.= .775) , Next below is the tourism place (\bar{X} =3.19 S.D.= .613) . Facility and accommodation (\bar{X} =3.16 S.D.= .669), Accessible and Transportation (\bar{X} =3.04 S.D.= .760) and Additional service (\bar{X} =2.96 S.D.= .665), The lowest is tour package (\bar{X} =2.56 S.D.= .769)

Result of guided interviews (Semi-Structured) as follows; 1) Tourism in the present day was extremely changed not only development of tourism place, but also the increasing of the number of tourist. 2) Policy of local community that keep unique from the original can attracted interesting from tourist. 3) Barriers of livelihoods tourism development in thaleno Community was split to 2 aspect as follows, 3.1) Decadence of the area from offend natural place for make benefit and Ignorant of natural development. 3.2) Accessible of public relations is not enough to make a perception of target group. 3.3) Public Transportation are not enough for demand of tourists and there is not clearly transport information. 3.4) Infrastructure are not suitable for tourists, because of never support from government. 4) Guidelines on sustainable livelihoods tourism development thaleno Community, Phattalung Province the result found that it should be cooperated by government, entrepreneur and Local Community, especially government should realist for the important of develop factor to increase a number of tourism such as develop infrastructure, approve development budget for thaleno Community and set up strategy of development.

บทนำ

ปัจจุบันพบว่าการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง แม้ประเทศไทยต้องประสบกับปัญหาความแน่นอนทางการเมืองแต่การท่องเที่ยวภายในประเทศก็มีการเติบโตขึ้นอย่างเป็นที่น่าพอใจในแง่ของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวถือว่ามีเปลี่ยนแปลงในภาพรวมเป็นไปทางบวก ทั้งนี้รัฐบาลได้มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในการผลักดันการท่องเที่ยวของประเทศไทยหลายประการ เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพ การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่น การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการยกระดับภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวไทยในสายตานักท่องเที่ยวทั่วโลก รวมถึงการใช้

ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศในการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแนวคิด "ประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0)" ซึ่งประกาศในปีพ.ศ. 2558 เป็นปี "การท่องเที่ยววิถีไทย (2015 Discover Thainess)" (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2561)

ทะเลน้อยเป็นทะเลสาบน้ำจืดที่มีชื่อเสียงทางภาคใต้ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำแห่งแรกของประเทศไทย นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาพักผ่อนริมทะเลสาบล่องเรือออกไปดูควายน้ำ ชมทะเลบัวแดง และดูนกน้ำนานาชนิด ซึ่งมีความสวยงามไม่แพ้ที่อื่น ทะเลน้อยหรืออุทยานนกน้ำทะเลน้อยเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย ตั้งอยู่ในพื้นที่หลายจังหวัด ได้แก่ จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา และจังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ประมาณ 285,625 ไร่ โดยทางฝั่งตะวันออกของทะเลน้อยเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของชุมชนประมาณ 2,000 ครัวเรือน ส่วนทางฝั่งตะวันออก ฝั่งเหนือ และฝั่งใต้ เป็นป่าพรุและพญา จุดเด่นของการมาเที่ยวทะเลน้อย คือ การมาล่องเรือชมทะเลบัวแดงหรือทะเลบัวสายซึ่งจะบานในช่วงเช้า โดยเริ่มบานตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน อีกไฮไลท์ของทะเลน้อย คือ การมาดูนกหลากหลายสายพันธุ์กว่า 287 ชนิด อาทิ นกอีโก้ง นกกูลา นกกาบบัว นกกระสานวล นกกระเต็น นกกระสาแดง เป็นต้น ซึ่งจะชุกชุมที่สุดในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน (โกวิทย์ เหมือนสังข์, 2557)

แม้ทะเลน้อยจะเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและปัจจุบันจะมีปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ แต่นับว่ายังขาดการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง และขาดการประสานงานระหว่างภาคชุมชนกับภาคเอกชนในด้านการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการด้านการท่องเที่ยวและที่พักยังไม่เป็นมืออาชีพ รวมทั้งมีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมในอนาคต และวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ปัญหาดังกล่าวล้วนส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่เพื่อจะทราบถึงปัญหาและอุปสรรคนำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนทะเลน้อยและเป็นแนวทางการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อให้การบริการต่าง ๆ ในพื้นที่มีความเหมาะสมตามขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงและยั่งยืนโดยไม่ต้องทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหันมาให้บริการนักท่องเที่ยวแนวอนุรักษ์ธรรมชาติและวิถีชุมชนดั้งเดิมไว้ เช่น การประดิษฐ์ศิลปหัตถกรรม การแปรรูปอาหารจากภูมิปัญญาท้องถิ่น จนเกิดความหวงแหนในวิถีชุมชนและการมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวชุมชนทะเลน้อยเป็นอย่างไร
2. ปัญหาการท่องเที่ยวของชุมชนทะเลน้อยมีอะไรบ้าง
3. แนวทางการพัฒนาชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุงต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการท่องเที่ยวของชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุงต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านพื้นที่** ชุมชนทะเลน้อย ประกอบด้วยพื้นที่ตำบลพนางสูงและตำบล ทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ในด้านบริบทการท่องเที่ยวชุมชนทะเลน้อยและอุปสรรคของการท่องเที่ยวชุมชนทะเลน้อย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุงต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน

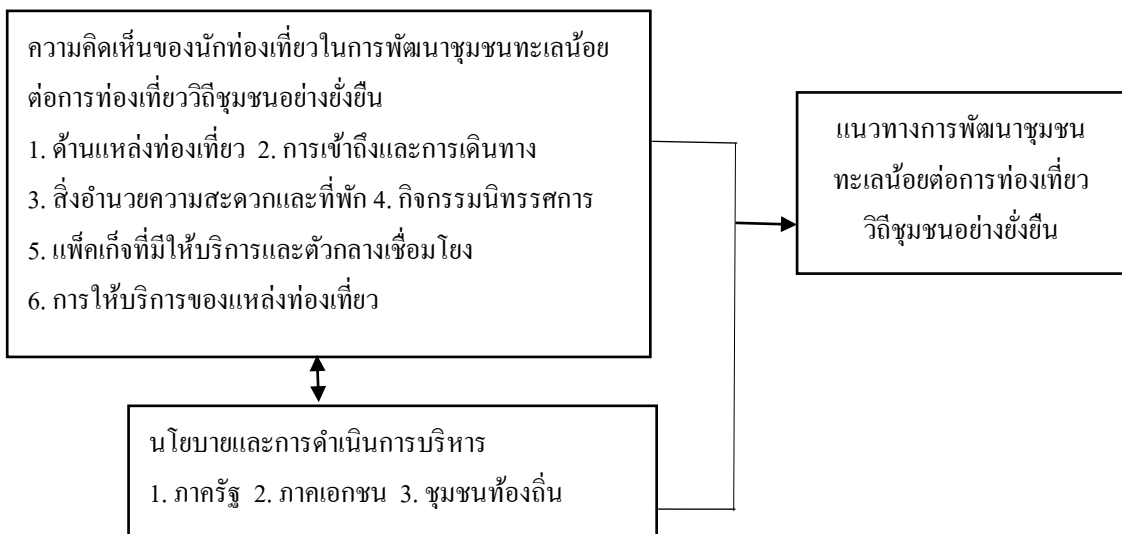
3. **ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา** เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 - มกราคม พ.ศ. 2562

4. **ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนทะเลน้อย จำนวน 400 คน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง 3 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตามต่อวิถีชุมชนอย่างยั่งยืน
2. ได้แนวทางในการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวของชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นักพัฒนาการท่องเที่ยวจากองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) และสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Pacific Asia Travel Association: PATA) ได้มีการคิดรูปแบบการบริการที่มีความสอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) โดยใช้หลักแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21 ที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังมีความหมายรวมถึงการพัฒนาที่มุ่งไปในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ชุมชนก็มีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน

ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) ได้กำหนดหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 ว่าลักษณะการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น "ได้รับการคาดหวังให้นำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งหมด ด้วยวิถีทางที่ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงซึ่งบรรณภาพทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางชีวภาพ และระบบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อชีวิต" เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงความสามารถของธรรมชาติ วัฒนธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยว โดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ

หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นกระแสความคิดหลักของโลกในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาและได้รับความสนับสนุนจากคณะกรรมการว่าด้วยเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการรักษาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม เพื่อให้มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยาวนานและให้ผลประโยชน์ต่อชุมชน โดยหลักการนี้สามารถนำจุดเด่นที่สำคัญมาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ดังนี้

- 1) ต้องดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ คำนึงถึงประโยชน์ทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 2) ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง และลดปริมาณของเสียสิ่งปฏิกูลที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม
- 3) ส่งเสริมคุณค่าทางทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน รวมถึงการกระจายรายได้จากการร่วมกันจัดการ และการให้บริการการท่องเที่ยว
- 4) ร่วมกันปรึกษากับองค์กรอื่น ๆ เพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในท้องถิ่น และเพิ่มคุณค่าให้แก่การท่องเที่ยว
- 5) มีการส่งเสริมกิจกรรม สร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แนวคิดและสร้างความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนออกไปสู่สาธารณชน เช่น การประชาสัมพันธ์ การตลาด เป็นต้น

ข้อมูลทะเลน้อย

ทะเลน้อยเป็นทะเลสาบน้ำจืด ตั้งอยู่ในตำบลพนาสูงและตำบลทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง มีคลองนางเรียงยาว 2 กิโลเมตร เชื่อมระหว่างทะเลน้อยกับทะเลสาบสงขลา ทะเลน้อยได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยแต่ประชาชนมักเรียกกันว่า "อุทยานนกน้ำทะเลน้อย" ซึ่งนับเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าแห่งแรกของประเทศไทย สังกัดกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพรรณพืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ความหลากหลายทางชีวภาพของทะเลน้อย ทำให้พื้นที่ "พรุควนขี้เสี้ยน" ของทะเลน้อยได้รับการประกาศให้เป็นเขตพื้นที่ชุ่มน้ำโลก หรือ "แรมซาร์ไซต์" (Ramsar Site) แห่งแรกในเมืองไทย เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2541 ทะเลน้อยเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพมาก ทั้งระบบนิเวศ สัตว์ป่า สัตว์น้ำ พรรณพืช โดยเฉพาะนกที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก

จุดเด่นที่น่าสนใจของทะเลน้อย คือ การล่องเรือชมนก ชมบึงบัว ชมวิวยอขนาดใหญ่ และทะเลน้อยยังมีไฮไลต์อันโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ คือ "ควายน้ำ" อันที่จริงเป็นควายบ้านของชาวบ้านหากแต่ควายน้ำเป็นควายที่สามารถปรับตัวไปตามแหล่งอาหารของมัน คือ เมื่อน้ำในทะเลสาบทะเลน้อยลดต่ำไปจนถึงแห้งในบางช่วงจนมีสันดอนพื้นดินโผล่ มีทุ่งหญ้าขึ้นควายจะขึ้นมาและเล็มหญากินบนบก แต่เมื่อยามหน้าน้ำทะเลน้อยมีปริมาณสูงท่วมทุ่งหญ้าท่วมแหล่งหากินของควาย เจ้าควายพวกนี้ก็จะปรับตัวเปลี่ยนมากินพืชน้ำอย่างสาบบัว ไบบัว หรือสาหร่ายแทน โดยมีใจพร้อมใจกันลงไปหากินภายในน้ำทำให้คนเรียกมันว่า "ควายน้ำ"

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ฅัญฐณินา หมิ่นหนู (2555) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนทะเลน้อย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เทศบาลตำบลทะเลน้อยและเทศบาลตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้ง 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วม ด้านการรับผลประโยชน์รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติกิจกรรมและการมีส่วนร่วมด้านการค้นหาปัญหาสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน การเปรียบเทียบ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลตำบลทะเลน้อยและเทศบาลตำบลพนาสูง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเป็นการศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนทะเลน้อยจังหวัดพัทลุงต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน จึงมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนทะเลน้อยจังหวัดพัทลุงต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนทะเลน้อย

1) กลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) กับการพัฒนาชุมชนทะเลน้อยจังหวัดพัทลุงต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ประกอบการ และผู้นำชุมชนทะเลน้อย การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนทะเลน้อยต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน จำนวน 3 ท่าน

2) กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณตามสูตรของ Cochran (1997) (นคร เสรีรักษ์ และภรณ์ ติราษฎร์วิเศษ, 2555) จากการศึกษาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จะได้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้นจำนวน 384 คน ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของงานวิจัยนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) และแบบสอบถาม (Questionnaire)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยให้เกิดประโยชน์ต่อการวิจัยมากที่สุด แล้วทำการสรุปแบบสัมภาษณ์ ซึ่งนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้เป็นรายงานวิจัย
2. ดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวชมชมนทะเลน้อยจังหวัดพัทลุง ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้จำนวน 400 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ประเด็นที่ศึกษา และทำการสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนา (Descriptive)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เมื่อรวบรวมแบบสอบถามแล้วจะมีการนำข้อมูลที่ได้นำมาแปลงเป็นรหัสตัวเลข (Coding) และบันทึกลงคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปนี้
 - 2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับด้านการพัฒนาชุมชนต่อการท่องเที่ยวชมชมนทะเลน้อย นำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ความคิดเห็นการจัดการการท่องเที่ยวในแต่ละด้านของนักท่องเที่ยวต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชมชมนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$ S.D. = .623) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจด้านกิจกรรมและนิทรรศการมากที่สุด ($\bar{X} = 3.37$ S.D. = .775) อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ความพึงพอใจด้านแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.19$ S.D. = .613) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พัก ($\bar{X} = 3.16$ S.D. = .669) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเข้าถึงและการเดินทาง ($\bar{X} = 3.04$ S.D. = .760) อยู่ในระดับปานกลางและด้านการให้บริการอื่นๆของแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.96$ S.D. = .665) และความพึงพอใจด้านส่วนในด้านแพ็คเกจที่มีให้บริการน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.56$ S.D. = .769) อยู่ในระดับน้อย

1) สภาพทั่วไปของทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง จากการศึกษา พบว่า การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากอดีตค่อนข้างสูงทั้งในด้านของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการพัฒนามากขึ้น กลุ่มนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจากเดิมเป็นการท่องเที่ยวแค่ในกลุ่มของประชาชนในจังหวัดพัทลุงและประชาชนในจังหวัดใกล้เคียงเท่านั้น แต่ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาจากทั่วประเทศ ทำให้มีรายได้หมุนเวียนในชุมชนมากขึ้น แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงวิถีชีวิตชุมชนแบบดั้งเดิมไว้ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพหัตถกรรมการจักสานกระจุ การทำประมงหาลปลา เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

2) ปัญหาหรืออุปสรรคในการท่องเที่ยวของชมชมนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวชมชมนทะเลน้อยสามารถแบ่งตามรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านความเสื่อมโทรมในพื้นที่ พบว่า มีการรุกร้าพื้นที่อุทยานเพื่อการทำกินส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในทะเลน้อย ปัญหาการตื้นเขินของทะเลน้อยเนื่องจากมีฝักตบและตะกอนดินมาทับถม

ส่งผลให้ไม่มีบัวแดงและกระทบต่อการถ่ายเทของน้ำ รวมทั้งปัญหาภูมิทัศน์บริเวณหน้าอุทยานเขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำน้ำทะเลน้อยที่ไม่ได้รับการดูแลและปรับปรุงให้เหมาะสมกลมกลืนกับธรรมชาติ และปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยว ยังไม่มีการจัดการที่เป็นระบบเท่าที่ควร

2.2 ด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว พบว่า การประชาสัมพันธ์ผ่านแผ่นพับ ใบปลิว ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจ ควรมีการประชาสัมพันธ์รายละเอียดเพิ่มมากขึ้นโดยให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวเรื่องวิธีการเดินทางมาจังหวัดพัทลุงและกิจกรรมที่น่าสนใจว่ามีกิจกรรมใดบ้างข้อมูลที่ใช่ประชาสัมพันธ์ควรมีความครบถ้วนและทันสมัย

2.3 ด้านการเดินทางและเข้าถึงการท่องเที่ยว พบว่า พัทลุงยังมีปัญหาข้อจำกัดเรื่องการเดินทางขนส่งมวลชนหรือรถโดยสารสาธารณะ ซึ่งยังมีไม่เพียงพอและครอบคลุมพื้นที่เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น บางเส้นทาง อีกทั้งยังขาดข้อมูลแผนที่โปรแกรมการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจุดในชุมชนชนบททะเลน้อยหรือ จังหวัดพัทลุง เพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบว่าจะต้องไปเที่ยวตรงจุดไหนบ้าง

2.4 สิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ยังมีปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ไฟถนนยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ สถานที่จอดรถไม่เพียงพอ ห้องน้ำสาธารณะมีจำนวนน้อยและไม่สะอาด ตู้เอทีเอ็ม เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

3) **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง** จากการศึกษา พบว่า ควรเริ่มจากการให้ข้อมูลพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้ทราบถึงกฎระเบียบ ข้อห้ามต่างๆ และประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือด้านการรักษาความสะอาด การสร้างจิตสำนึกที่ดีและห่วงแหนธรรมชาติ และสถานที่ท่องเที่ยวทั้งแก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และยั่งยืน และควรมีโครงการการปรับภูมิทัศน์ริมทะเลน้อยให้เหมาะสมและกลมกลืนกับธรรมชาติ เช่น โครงการกำจัดผักตบชวาโครงการรณรงค์ไม่ใช้ถุงพลาสติกเพื่อลดขยะ เป็นต้น ต้องมีการร่วมมืออย่างจริงจังกันทุกภาคส่วน โดยภาครัฐต้องเข้ามาดูแลอย่างจริงจังในการปรับปรุงข้อจำกัดต่างๆ เช่น เรื่องไฟถนน เรื่องป้ายบอกทาง เรื่องสถานที่จอดรถหรือแม้แต่เรื่องระบบขนส่งมวลชนที่ควรมีเพิ่มขึ้นและครอบคลุมพื้นที่

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง ต่อการท่องเที่ยววิถีชุมชนอย่างยั่งยืน ผลจากการศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของการท่องเที่ยวชุมชนทะเลน้อย

ผลจากการศึกษา สภาพทั่วไปของชุมชนทะเลน้อยพบว่า การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากอดีตค่อนข้างสูงทั้งในด้านของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีการพัฒนามากขึ้น กลุ่มนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นแต่ยังขาดเรื่องการบริหารจัดการด้านพื้นที่ที่เหมาะสมทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ โกวิทย์ เหมือนสังข์ (2557) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา : อุทยานนกน้ำทะเลน้อย พบว่า จากการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของการท่องเที่ยวอุทยานนกน้ำทะเลน้อยที่ขาดการควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด ขาดการบริหารจัดการและประเมินศักยภาพด้านพื้นที่ที่เหมาะสม ส่งผลต่อทัศนียภาพและสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่ว่า “.....มีการรุกรานพื้นที่อุทยานมากขึ้น เมื่อก่อนทะเลน้อยของเราเป็นแค่สะพานไม้ที่ยื่นไปในทะเลตอนนี้มีการถมที่ เข้าไปทำเป็นสะพาน มีการบุกรุกที่เพื่อทำกินเยอะขึ้นเนื่องจากชาวบ้านยังคงทำอาชีพ

เกษตรกร” (ผู้ประกอบการ ,2562) และยังมีผลสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฌัญฐนิชา หมื่นหนู (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนทะเลน้อยเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พบว่า สภาพการท่องเที่ยวยุคใหม่ในปัจจุบันมีการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่ว่า “.....พอมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเยอะ ชะยะก็เยอะขึ้น การจัดการชะยะยังไม่ดีเท่าที่ควร บางที่ร้านค้าหรือผู้ประกอบการไม่ได้ช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด และยังมีน้ำเสียจากร้านอาหารและที่พักไหลลงสู่ทะเลน้อย ส่งผลให้น้ำไม่สะอาดมีผลกระทบต่อสัตว์ต่างๆ ในพื้นที่” (ผู้นำชุมชน, 2562)

2. ปัญหาการท่องเที่ยวของชุมชนทะเลน้อย

2.1 ด้านความสนใจของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า มีการรุกรานพื้นที่อุทยานเพื่อการทำกินส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในทะเลน้อย ปัญหาการตื่นขึ้นของทะเลน้อยเนื่องจากมีผักตบและตะกอนดินมาทับถมส่งผลให้ไม่มีบัวแดงและกระทบต่อการถ่ายเทของน้ำ รวมทั้งปัญหาภูมิทัศน์บริเวณหน้าอุทยานเขตห้ามล่าสัตว์ป่านกน้ำทะเลน้อยที่ไม่ได้รับการดูแลและปรับปรุงให้เหมาะสมกลมกลืนกับธรรมชาติ และปัญหาขยะที่เพิ่มมากขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยว ยังไม่มีการจัดการที่เป็นระบบเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่ว่า “.....ภูมิทัศน์ของทะเลน้อยอาจจะต้องมีการดูแลเพิ่มขึ้นปัญหาคือ พื้นที่มันติด 2 เทศบาลตำบล ทั้ง 2 เทศบาลตำบลอาจจะต้องอาจจับมือร่วมกันแก้ปัญหาตรงนี้ ตอนนี่ชะยะก็เพิ่มมากขึ้น อีกอย่างพอหลังจากฤดูฝนน้ำจะพัดกมา จะมีวัชพืชเต็มมากองอยู่ บัวก็จะไม่ค่อยมี เราก็จะมีการระดมจิตอาสาขนต้นกกกัน บางปีก็มีการลากผักตบมึงบประมาณลงมาแก้ไขปรับปรุงปัญหาการตื่นขึ้นของทะเลน้อยตรงนี้” (เจ้าหน้าที่รัฐ, 2562) ยังมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของโกวิทย์ เหมือนสังข์ (2557) พบว่า มีปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างอาคารบ้านเรือน ที่พัก ร้านอาหาร ที่บดบังทัศนียภาพที่สวยงามบริเวณอุทยานนกน้ำทะเลน้อยทำให้ไม่สวยงามไม่กลมกลืนกับธรรมชาติ ปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมองว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ร้อยละ 78.8 มีวัตถุประสงค์เพื่อเข้ามาเยี่ยมชมธรรมชาติ

2.2 ด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว พบว่า การประชาสัมพันธ์ผ่านแผ่นพับ ใบปลิว ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจ ควรมีการประชาสัมพันธ์รายละเอียดเพิ่มมากขึ้นโดยให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวเรื่องวิธีการเดินทางมาจังหวัดพัทลุงและกิจกรรมที่น่าสนใจว่ามีกิจกรรมใดบ้างข้อมูลที่ใช่ประชาสัมพันธ์ควรมีความครบถ้วนและทันสมัยโดยสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณที่พบว่ามึนักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการท่องเที่ยวทะเลน้อยจากสื่อสิ่งพิมพ์คิดเป็น ร้อยละ 1.5 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของโกวิทย์ เหมือนสังข์ (2557) ที่พบว่าประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวโดยผ่านสื่อแผ่นพับ ใบปลิวยังไม่เพียงพอและแพร่หลายเนื่องจากขาดการสนับสนุนงบประมาณที่ชัดเจนจากหน่วยงานที่รับผิดชอบและรูปแบบเอกสารดูไม่น่าสนใจ

2.3 ด้านการเดินทางและเข้าถึงการท่องเที่ยว พบว่า พัทลุงยังมีปัญหาข้อจำกัดเรื่องการขนส่งมวลชนหรือรถโดยสารสาธารณะ ซึ่งยังมีไม่เพียงพอและครอบคลุมพื้นที่เมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังขาดข้อมูลแผ่นพับแผนที่โปรแกรมการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจุดในชุมชนทะเลน้อยหรือ จังหวัดพัทลุง เพื่อทำให้นักท่องเที่ยวทราบว่าจะต้องไปเที่ยวตรงจุดไหนบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาในข้อมูลเชิงปริมาณที่ พบว่า ความพึงพอใจด้านมีผู้ประกอบการขนส่งหลายรายเป็นทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวน้อยที่สุด และสอดคล้องกับการศึกษาของโกวิทย์ เหมือนสังข์ (2557) ที่พบว่า ปัญหาเรื่องของป้ายบอกทาง ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ มีไม่เพียงพอ ดังนั้นนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นอาจเกิดการ

สับสนในเรื่องของเส้นทางและทำให้หลงทางได้ง่ายและสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่ว่า “.....ก็คงต้องปรับเปลี่ยนเราอยากให้อีกว่านี่เราก็ต้องปรับปรุงนะคะ แต่จริงๆตอนนี้ดีกว่าแต่ก่อนเยอะ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องป้ายบอกทาง ไฟถนน หรือระบบรถโดยสาร ปัจจุบันการเดินทางมาทะเลน้อยก็สะดวกกว่าสมัยก่อนมากๆ เรื่องถนนหนทางก็สะดวกสบายมากขึ้นแต่อาจจะต้องไปดูกันเรื่องของการขนส่งมวลชนหรือพวกรถสาธารณะที่จะพานักท่องเที่ยวไปเที่ยวยังที่ต่างๆ” (เจ้าหน้าที่รัฐ, 2562) และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่ว่า “.....พัทลุงบ้านเรายังขาดเรื่องการขนส่งเดินทางตรงนี้ทำให้เราเสียโอกาสไปเยอะคะ อีกรายอย่างตอนนี้ก็ยังไม่เห็นแผนที่จะพานักท่องเที่ยวทะเลน้อยหรือพัทลุงให้นักท่องเที่ยวจะจะต้องไปเที่ยวที่โน่นยังงั้นบ้าง อยากให้มีการทำโปรแกรมแนะนำ ตอนนี้มีแค่ป้ายบอกเส้นทางเฉยๆ คือเราต้องปรับปรุงพัฒนาหลายๆอย่าง ทำใ้ให้นักท่องเที่ยวอยากมาเที่ยวซ้ำ อยากให้มีส่วนของหน่วยงานภาครัฐมาดูแลเรื่องการท่องเที่ยวโดยตรงด้วยนะคะ” (ผู้นำชุมชน, 2562)

2.4 สิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ยังมีปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ไฟถนนยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ สถานที่จอดรถมีไม่เพียงพอ ห้องน้ำสาธารณะมีจำนวนน้อยและไม่สะอาด ตู้เอทีเอ็มที่มีแค่ 2 ตู้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณและการศึกษาของโกวิทย์ เหมือนสังข์ (2557) ที่พบว่า ปัญหาทางกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อการพัฒนาและขยายพื้นที่โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อีกทั้งปัญหาการขาดงบประมาณสนับสนุนด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐทำให้สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับบริการนักท่องเที่ยวมีไม่และสอดคล้องกับการศึกษาของกมลพร อัครมงคลสว่าง (2552) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานีในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า นักท่องเที่ยวต้องการให้ปรับปรุงด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5 ประการ ดังนี้ คือ ร้านขายของที่ระลึก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สุขา รวมถึงห้องอาบน้ำ การคมนาคม และสาธารณูปโภคพื้นฐานให้เพียงพอซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่ว่า “.....ส่วนตัวคิดว่าหลายๆอย่างยังมีไม่เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งที่พักทั้งร้านอาหาร ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะไปกระจุกอยู่ที่ศรีปากประลาภูณ ส่วนที่หน้าทะเลน้อยร้านมีไม่เยอะ ราคาจะสูงขึ้น ในส่วนของพวกตู้เอทีเอ็มก็เหมือนที่บอกไป คือ มีน้อยมาก นักท่องเที่ยวก็มีบ่นกันว่าหาที่กดเงินยาก” (ผู้นำชุมชน, 2562)

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง

จากการศึกษา พบว่า ควรเริ่มจากการให้ข้อมูลพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้ทราบถึงกฎระเบียบ ข้อห้ามต่างๆ และประชาสัมพันธ์ขอความร่วมมือด้านการรักษาความสะอาด การสร้างจิตสำนึกที่ดีและหวงแหนธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวทั้งแก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และยั่งยืน และควรมีโครงการการปรับปรุงภูมิทัศน์ริมทะเลน้อยให้เหมาะสมและกลมกลืนกับธรรมชาติ เช่น โครงการกำจัดผักตบ โครงการรณรงค์ไม่ใช้ถุงพลาสติกเพื่อลดขยะ เป็นต้นซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ต้องมีการร่วมมืออย่างจริงจังกันทุกภาคส่วน โดยภาครัฐต้องเข้ามาดูแลอย่างจริงจังในการปรับปรุงข้อจำกัดต่างๆ เช่น เรื่องไฟถนน เรื่องป้ายบอกทาง เรื่องสถานที่จอดรถหรือแม้แต่เรื่องระบบขนส่งมวลชนที่ควรมีเพิ่มขึ้นและครอบคลุมพื้นที่ของโกวิทย์ เหมือนสังข์ (2557) พบว่า ควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยวโดยไม่กระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวหรือให้ได้รับผลกระทบน้อยที่สุด ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวควรมีไว้บริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ควรมีป้ายบอกทางและป้ายประชาสัมพันธ์ที่มีความชัดเจน เพียงพอและมองเห็นได้ชัด และควรทำแผนพับ โปสเตอร์ด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ให้มีความน่าสนใจและเข้าใจง่าย ซึ่งสอดคล้องกับการบทสัมภาษณ์ที่ว่า

“.....จริง ๆ ต้องช่วยกันในทุกส่วนนะ ภาครัฐก็ช่วยดูแลในเรื่องของนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเตรียมพร้อมรับมือในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า ไฟถนน ที่จอดรถ ในส่วนของผู้ประกอบการก็ต้องช่วยกันด้วย ช่วยกันต้อนรับนักท่องเที่ยว ไม่เอาเปรียบลูกค้า ช่วยกันดูแลนักท่องเที่ยว ช่วยกันรักษาความสะอาด ให้นักท่องเที่ยวมาแล้วอยากมาเที่ยวอีก คือ เราต้องช่วยกันสอดส่องดูแลบ้านของเราละคะ”(ผู้นำชุมชน, 2562)และสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่ว่า “.....ก็ต้องร่วมมือกันทุกภาคส่วนละคะ ช่วยกันดูแลไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการรักษาความสะอาด เรื่องของการดูแลนักท่องเที่ยวด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่เอาเปรียบลูกค้า รวมถึงการรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนไว้เพื่อให้คนมาท่องเที่ยววิถีชีวิตของเรา เราต้องร่วมด้วยช่วยกันดูแลร้านค้าให้เป็นระเบียบ ไม่ให้บุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ ไม่ทิ้งขยะลงทะเล เราต้องช่วยกันรักษาความสะอาด รักษารูปแบบความเป็นดั้งเดิมของชุมชนไว้ให้ได้มากที่สุดคะ” (เจ้าหน้าที่รัฐ , 2562)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จังหวัดพัทลุงควรมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบเรื่องการท่องเที่ยวท่องเที่ยวโดยตรง เนื่องจากปัจจุบันการท่องเที่ยวของจังหวัดพัทลุงขึ้นตรงการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช
2. ภาครัฐควรมีการบริหารจัดการเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต่อเนื่อง
3. ควรเพิ่มรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นแต่ควรเป็นกิจกรรมที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาของการท่องเที่ยววิถีชุมชนยั่งยืน ในพื้นที่ชุมชนอื่น
2. ควรมีการศึกษายาทของภาครัฐและหน่วยงานหลักที่มีหน้ารับผิดชอบดำเนินงานพัฒนาเรื่องการท่องเที่ยว
3. ควรศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชน

คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยรามคำแหงและและคณาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ได้มอบความรู้ให้คำปรึกษาแนะนำจนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ศุภฤกษ์ เอกอัจฉริยา

เอกสารอ้างอิง

กมลพร อัครวมงคลสว่าง.(2552). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กรกนก เกิดสังข์.(2560). การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเชิงกลยุทธ์ : กรณีศึกษาตำบลบางโป้ อำเภอมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(2539). การพัฒนาแบบยั่งยืนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพมหานคร : อัสชา

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.(2561). แผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2561, จาก<http://www.tourismthailand.org/fileadmin/downloads/pdf/สรุปแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี-2563.pdf>

โกวิทย์ เหมือนสังข์.(2557). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา: อุทยานนกน้ำทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ณัฐนิชา หมั่นหนู.(2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนทะเลน้อยในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

ทะเลน้อย จังหวัดพัทลุง เที่ยวทะเลสาบแดนใต้ ล่องเรือตุงก ทะเลบัวแดง ชมควายน้ำ.(2561). สืบค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.thailandtopvote.com/เที่ยวที่เที่ยว-77-จังหวัด/52208/>.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: บริษัท เพรส แอนด์ดีไซน์ จำกัด.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา.(2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประพันธ์ชัย ไชยนอก.(2553). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาบ้านด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

สุริยญา อุไรรัตน์.(2553). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณทะเลสาบสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Shirley, E.(1992). My travels around the world. Newton Aycliffe, UK: Heinemann.